

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARI VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nurhayat ÇELEBİ¹, Nazan Çiydem ŞADİOĞLU²

¹Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi A.D.

²Sadi Şehit Onbaşı İlköğretim Okulu Müdürü İstanbul

Özet: Bu çalışma, Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde olan Türkiye'nin Avrupa Birliği müktesebatı gereği üye ve aday ülkeler arasında uygulanan eğitim politikalarını irdelemek ve Türkiye'nin eğitim sorunlarını AB eğitim politikaları çerçevesinde değerlendirmektir. Bu çalışmada özellikle Türkiye'nin AB'ye uyum sürecinde izlediği eğitim politikaları literatür çalışmasına dayalı olarak ele alınmış ve bu alanda yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Yirmi yedi Avrupa ülkesinden oluşan AB "Avrupa Birliği" birçok konuda olduğu gibi eğitim alanında da ciddi reformlar gerçekleştirmiştir. Özellikle eğitim yönetimi ve eğitim sistemine getirdikleri yenilikler oldukça dikkat çekmektedir. Türkiye AB Birliği'ne katılım sürecinde özellikle eğitim reformları alanında da bazı çalışmalar gerçekleştirmiştir. AB ve Türkiye arasında gerçekleştirilen bu çalışmalar eğitimde yeniliklerin yaşanmasına ve uygulanmasına katkı sağlamıştır. AB ye uyum süreci içerisinde Türk Eğitim Sistemi'nde AB'nin istediği eğitim politikaları hızla hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Eğitimde kalite, daha nitelikli bir eğitim politikası, uygulamalarda daha şeffaflık ve süreklilik uygulamaları oldukça dikkat çekmektedir. Klasik eğitim anlayışının artık geride kaldığı günümüzde modern eğitim anlayışının ön planda olduğunu görmekteyiz. Geçmişte yaşanan eğitim sorunlarının artık geride kaldığına inandığımız bu süreçte günümüzde uygulanması planlanan ve bazı okullarda uygulanan yeni eğitim teknikleri, teknolojik araçlarla sunulan eğitim sistemi daha nitelikli bir öğrenci profilini doğurmaktadır. Son olarak 4+4+4 sisteminde yaşanan bazı gerginlikler ve yeni eğitim sisteminin toplum tarafından kabul görmesi sürecinin de AB'ye uyum sürecinde önemli olduğunu söyleyebiliriz. Kesintisiz yapılan bu eğitim sistemi daha nitelikli bir öğrenci profilinin ortaya çıkmasına, üniversite eğitim hayatına da katkı sağlamaya yönelik olduğunu düşünebiliriz.

Anahtar Kelimeler : Avrupa Birliği, Eğitim Politikası, Yenilik, Türk Eğitim Sistemi

EDUCATIONAL POLICY OF EUROPEAN UNION AND THE ASSESSMENT OF ITS EFFECTS ON TURKISH EDUCATION SYSTEM IN TERMS OF LITERATURE

Abstract: In this study, European Union(EU) and Turkey's membership process to EU are explained and EU's educational policies and their effects upon Turkish Educational System are discussed. In this study, especially educational policies pursued by Turkey's EU integration process in examined in terms of literature, the studies in this area were evaluated. Consisting of twenty- seven European countries. EU, as with many issues, carried out serious reforms in the field of education. In particular, the innovations which were brought to educational administration and educational system are very remarkable. In the Unity of the EU accession process, Turkey carried out some studies, especially in the field educational reforms. The studies which were held between the EU and Turkey contributed to experience and implement innovations in education. In the process of adaptation to the EU, educational policies which The EU wants are quickly tried to be implemented in Turkish Educational System. Quality in education and more qualified educational policy, more transparency in applications and continuity have attracted a great deal of attention. As today the

classical education approach is no longer left behind, we see that modern education approach is at the forefront. In the process which we believe that educational problems was fallen behind in the past, new training techniques planned to be implemented and practices in some places today, the educational system offered by technological devices leads to a more qualified student profile. Finally, we can say that some of the tensions in the 4+4+4 system, and the process of the acceptance of a new educational system by society are important in the process of harmonization with the EU. We can think that continuous education system leads to a more qualified student profile, contribute to the life of university education.

Keywords: European Union, Education Policies, Innovation, Turkish Educational System

1.GİRİŞ

Türkiye ve AB ilişkileri kapsamında Türk eğitim politikaların iyileştirilmesine yönelik olarak hazırlanan deklarasyon çalışmaları 1970 yılında başlamıştır. 1970'lerden günümüze kadar eğitim alanında Türkiye'de çok farklı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Fakat yapılan bu çalışmaların uygulanabilirliği konusunda tam olarak bir sonuca ulaşılamamıştır.

1974 yılından itibaren bu çalışmalar, Avrupa Birliği'ne uyum ve Türk eğitim sisteminde ortaya çıkan sorunların iyileştirilmesi için bu yönde atılması gereken adımların başlangıcını oluşturmuştur. 1976 yılında "Balkanlar Konseyi" toplantısında AB eğitim komisyonunda eğitim, ciddi anlamda değerlendirmeye alınmıştır. Komisyonunda alınan kararlar doğrultusunda "Maastricht Anlaşması" ile Türkiye AB politikaları içinde yerini almıştır.

9-10 Aralık 1991 tarihinde imzalanarak 1 Ocak 1993'de yürürlüğe giren Maastricht Anlaşması'nda Ekonomik ve Parasal Birliğin (EPB) aşamaları, bu süreçte izlenecek ekonomik ve parasal politikalar ile bunların

gerektirdiği kurumsal değişiklikler ayrıntılı olarak düzenlenmiştir (DPT, 2012). AB'nin genelinde 22 Haziran 1993 tarihinde yapılan Kopenhag Zirvesi'nde , Avrupa Konseyi , Avrupa Birliği'nin genişlemesinin Merkezi Doğu Avrupa Ülkelerini kapsayacağını kabul etmiş ve aynı zamanda adaylık için başvuruda bulunan ülkelerin tam üyeliğe kabul edilmeden önce karşılaması gereken kriterleri de belirtmiştir. Bu kriterler siyasi, ekonomik ve topluluk mevzuatının benimsenmesi olmak üzere üç grupta toplanmıştır. Bu çalışmalara ek olarak ayrıca, 1992 yılından itibaren AB'nin iç pazarında çok farklı alanlarda teknolojik alt yapı güçlendirilmiş ve bu yapıya paralel olarak AB içerisinde eğitim, öğrenim ve araştırma teknikleri güçlü hale getirilerek gençlerin bu teknolojiye hâkim olması yönünde yönlendirmeler yapılmaktadır. Özellikle gençlerin bu teknolojiye uyum sağlamaları, kendilerini geliştirmeleri, eğitim sektöründe yaşanan her türlü değişime ayak uydurmaları yönünde oryantasyon programları düzenlenmektedir. Bu yönde AB toplumlarının daha güçlü bir yapıya sahip olmaları için AB eğitim ko-

misyonu Kasım 1993 tarihinde yeşil kitabı ve 111 AB gençlik programı kabul etmiş ve hayata geçirmiştir. Yeşil kitabın içeriğine bakıldığında işgücünün daha nitelikli personel yetiştirilmesi, mesleki eğitim alanında bireylerin daha donanımlı ve teknolojik sisteme uyum göstermeleri yönünde çalışmalar ön plana çıkmıştır (AB, 2012).

AB'ye üye ülkelerde birçok alanda olduğu gibi genel eğitim politikalarında ciddi gelişmeler meydana gelmiştir. AB, üye ülkelerle eğitim alanında uyumlaşmaya ve eğitim alanında işbirliğine yönelik çalışmalarda ortak hareket etmeleri yönünde yapılan antlaşmalarla bu ülkeleri hukuki bir süreç altına almıştır. Yine bu antlaşma içerisinde AB'ye üye olan ülkelerin bireyleri istediği AB ülkesinde eğitim alma hakkına sahip olmuştur. AB'ye üye olan ülkelerin genelinde eğitim sistemi temel bir görev olarak anlaşılmiş ve ortak hareket zorunlu kılınmıştır.

Avrupa Birliği ülkelerinin eğitim alanında gerçekleştirmek istediği ilkelerin temelini bakıldığında; üye ülkeler arasındaki işbirliğinin artırılması, yurttaşları arasında ilişkilerin daha güçlü hale gelmesi, Avrupalılık bilincinin aşılması, eğitim alanında AR-GE çalışmalarına önem verilmesi, eksikliklerin Birlik'in oluşturduğu imkan ve güç ile giderilmesi amaçlanmıştır (Tuzcu, 2002; Sağlam, Özüdoğru; Çıray,2011). AB'ye üye ülkelerin hepsinin eğitim alanında gerçekleştirilen AR-GE çalışmalarına katılım

sağladığı ve bu yönde oluşan eksikliklerin ivedilikle giderildiğini görmekteyiz. AB'de halen tüm üye ülkelerin eğitim uygulamalarındaki durumu da şöyle özetlenebilir;” AB'nin Eğitimde Ortak İlke ve Anlayışları üye ülkeler arasında, dil öğretimi, kültürlerin tanıtılması, çevrenin korunması vb. alanlarda işbirliği, mesleki yeterlilik belgelerinin ve diplomalarının tanınmasına yönelik çalışmaların teşvik edilmesi, eğitim işbirliği, Avrupa bilincinin aşılması, Ar-Ge çalışmalarına katılımın sağlanması, tüm üye ülkelerde eğitimde niteliğin yükseltilmesi, kaynaklara kolay erişim, fırsat ve olanak eşitliği, yaşam boyu öğrenme, insan hakları eğitimi, ortalama 10-12 yıllık zorunlu eğitim, yeteneklere göre yönlendirme çalışmalarının yapılması”dır (AB, 2012).

Avrupa Birliği ülkelerinin her ne kadar ortak hareket ettiğini görsek de, Birlik'in üyesi olan ülkelerde kendi eğitim yapılarına yönelik oluşturulmuş eğitim modelinin kullanıldığını görmekteyiz. Avrupa Birliği ülkelerinin farklı eğitim modeli uyguluyor olması bazı Birlik üyesi ülkeleri rahatsız etmektedir. Bu nedenle AB eğitim komisyonu bütün AB üyesi ülkelerin ortak kullanacağı bir model belirleme konusunda çalışmalar devam etmektedir. Ortak uygulanmak istenen eğitim modeline bakıldığında, “ortak dil, mesleki eğitim alanında ortak hareket, eğitim standartlarının her ülkede aynı olması, kullanılan teknolojik yapıda aynı

kalite ve sistemlerin uygulanması, dikey eğitim modellerinden yatay eğitim modeline geçilmesinin sağlanması, zorunlu eğitim süresinin arttırılması, her üye ülkenin öğrencilerinin en az iki dil bilme zorunluluğunun sağlanmasına ilişkin çalışmalar” yer almaktadır (Ceyhun ve Çağlayan, 1997: 87).

Ülkeler, çağın yönelimleri doğrultusunda kendilerini dünyayla bütünleşmek zorundadırlar.

Toplumdaki bireyler de bu doğrultuda toplumun talep ettiği yeterlikleri kazanmak ister. Eğitim sistemleri çağın ve toplumun bu talebini karşılamak için ulusal bir bakışla eğitim müfredatını hazırlar. Bilişimin getirdiği teknolojik kolaylık ve olanaklar sayesinde geleneksel eğitim uygulamalarında okulda bölüm belirleme ve seçme, okul süresi, öğrenim sürecinde bir ülkeye bağımlı olma ya da zorunlu ders alma gibi yükümlülük ve zorunluluklar terk edilmektedir (Nohutçu, 2006: 350).

AB üyesi ülkelerin eğitim kalitesinin yükseltilmesi ve bilimsel çalışmaların hızla hayata geçirilmesine yönelik olarak 27 AB ülkesinin 2007’de yapılan 2009 yılında uygulamaya konulan Lizbon Antlaşmasında eğitim ve öğretim alanında önemli kararlar alınmıştır (İKV, 2009)

- Eğitim ve öğrenin etkinliğinin arttırılması,
- Eğitim ve öğretim hayatında her bireyin eğitim materyallerine ulaşımının sağlanması,

- Eğitim ve öğretim sisteminin tüm dünyaya açılımının sağlanması,
- Eğitimcilerin ve öğrencilerin günümüz koşullarına ve ileri seviye eğitim tekniklerine hâkim bir şekilde yetiştirilmesi,
- Bilişim teknolojisine herkesin ulaşımının sağlanması,
- Matematik, fen bilimleri ve teknoloji alanlarında gelişimin sürekliliğinin sağlanması,
- Finans ve insan kaynakları alanında verilerin ve kaynakların en etkin olarak kullanılması,
- Eğitim ve bilim alanında AB’ye üye ülkelerin ortak hareket etmesi ve bilimsel araştırma ile topluluğun üyesi bireylerin bu yapılan çalışmalara eşlik etmesinin sağlanması,
- Girişimcilik ruhunun sağlanması,
- Yabancı dil eğitiminin sağlanması ve bu eğitimin gelişimine olanak verilmesi,
- Yaşam boyu eğitimin her bireye sağlanması,
- Eğitim alanında üye ülkelerin ortak hareketinin sağlanması ve bu etkinliğinin arttırılması, yönündeki uygulamalardır.

Yine Lizbon çalışmasında da yer alan rekabetçi ve dinamik bir yapıya sahip olması açısından üye ülkelerin büyük toplumsal Birlik’e uyumunun sağlanarak, ekonomik ve büyüme konusunda ortak hareket etme stratejisine önem verildiğini söyleyebiliriz. Ayrıca AB’nin yaratılmasında ortaya çıkan

stratejik hedefler arasında bu durumun yer alması da önemli bir faktördür.

Günümüzde gelişmiş dünya ülkeleri, teknoloji çağı ve hız alanında yarışmaktadır. Üstün bir teknolojik alt yapıya sahip ülkelerin birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da üstünlük sağladığı bir gerçektir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın orta öğretim, amaç ve görevlerine yönelik uygulamalar 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 28. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre; "Bütün öğrencilere orta öğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak, öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem de yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır. Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplum ihtiyaçları arasında denge sağlanır" denilmektedir (Milli Eğitim Temel Kanunu,1973; Ergün, 2009: 1-9). Ancak bugüne değin uygulamalarda istenilen düzeyde ve nitelikte insan unsurunun yetişmediği de bir gerçektir. 14 Eylül 2011 tarihli 652 sayılı kararname ile de *Milli Eğitim Bakanlığı* Teşkilat Kanunu tümüyle değişmiştir. Konuya ilişkin 652 sayılı KHK, 14 Eylül 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

lanmıştır. Milli Eğitimin 2. Maddesi'ndeki temel amaçlar da şu şekilde değişmiştir:

" Okul öncesi, ilk ve orta öğretim çağındaki öğrencileri bedenî, zihnî, ahlakî, manevî, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştiren ve insan haklarına dayalı toplum yapısının ve küresel düzeyde rekabet gücüne sahip ekonomik sistemin gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlayan eğitim ve öğretim programlarını tasarlamak, uygulamak, güncellemek; öğretmen ve öğrencilerin eğitim ve öğretim hizmetlerini bu çerçevede yürütmek ve denetlemek". Bu suretle Milli Eğitim'in yetiştirdiği kişilere yönelik olarak, daha global, daha çağdaş kişiler yetiştirme yönünde bir adım sayılabilecek düzenleme yapılmak istendiği görülmektedir.

AB'ye katılım sürecinde dil faktörü de ön plandadır. Yabancı dil bilmek artık günümüzde bir lüks olmaktan çok mecburiyet halini almıştır. Teknolojik gelişmenin, değişimin kültürel değişimin daha ilerisinde olduğu 21. yüzyılda yabancı dil bilmenin, öğrenmenin önemi tartışılmaz. Çağın teknolojisini, bilimini öğrenmek, anlamak, sahiplenmek ve üretmek zorunda olan, Avrupa Birliği üyesi olma hedefinde ve yolundaki Türkiye'de bu durum diğer ülkelere göre daha da ciddiyetle ele alınması gereken bir konudur. Eğitim kalitesi ve çeşitliliğini arttırmak yolunda hızla ilerleyen ve AB uyum sürecinde Türkiye'den istenen

bazı yaptırımlar yolunda ülke yönetiminin hızla ilerlediğini görmekteyiz. Bu nedenle artık bir yabancı dilin yeterli olmadığı günümüzde, entelektüel bir meleklemeye doğru gidildiği görülmekte olup, bilgisayar ve yabancı dil bilmek çağa yetişmek, onu yakalayabilmek için olmazsa olmaz koşuttur (Çelebi, 2006/2: 285-307). Avrupa Birliği normlarına göre genç kuşak Avrupalı'ların en az üç dil bilerek yetişmeleri hedeflenmektedir. Bu amaçla Avrupa Eğitim Komisyonu'nun 1995'te yayımladığı "Öğrenen Topluma Doğru" bildiride Avrupa Birliği vatandaşlarının ana dilleri dışında en az iki Avrupa dilini yeterli düzeyde bilmele-ri ilke olarak kabul edilmiştir. Avrupa Konseyinin yaşayan diller bölümünün geliştirdiği standartlara uygun "Avrupa Dil Gelişim Dosyası" uygulamasına geçilmesine karar verilmiştir. Bu projenin amacı, Avrupa vatandaşlarını çok dillilik ve çok kültürlülüğe teşvik etmek, ilköğretimde birinci, ortaöğretimde ikinci ve üniversitede üçüncü yabancı dil öğrenmeye yönlendirmektir (Genç, 1999; Demirel, 2005). Yabancı dil öğrenme durumuna bakıldığında; Türkiye'nin hayli geri bir seyir izlediği görülmektedir. AB'de üç ve daha çok yabancı dil bilenlerin ortalaması 2.8 iken Türkiye için kayıtlı bir veri yoktur. AB'de genel lise düzeyinde İngilizce bilenlerin oranı % 83.8, Türkiye'de %67.3'tür. Bu konuda çok başarılı olduğumuzu söylemek imkânsızdır. Bugün yaban-

cı dille eğitim veren üniversitelerde bile çok ciddi bir eğitim süreci uygulandığını söylemek zor olur (Çelebi, 2006/2: 285-307).

Türkiye AB'ye uyum sürecinde başta eğitim alanında oluşan eksiklikleri gidermek ve bu oluşan eksikliklere AB'nin talepleri doğrultusunda projeler üretmek zorundadır. 27 AB üyesi ülke en başta ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi, hukuk ve sağlık alanları başta olmak üzere Türkiye'den bazı oluşumları hızlandırması konusunda taleplerde bulunmuştur. Bu taleplerin ivedilikle hayata geçirilmesi ve hızla iyileştirilmesi konusunda katı kurallar uygulamaktadır.

1. Avrupa Birliği'nin Oluşumu ve Genişlemesi

AB Birliği kurulduğu andan itibaren birçok dünya ülkesini arasına alarak Birliği genişletmeye ve dünyaya açılmasını sağlamaya halen devam etmektedir.

AB, Avrupa Birliği'nin temelleri 1951 yılında Paris'te imza altına alınan "Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu" çerçevesinde altı ülke arasında 1957 yılında Roma'da imzalanan "Avrupa Ekonomik Topluluğu"nu kuran antlaşma ve Avrupa Atom Enerji Topluluğu'nu kuran antlaşma ile hayata geçmiştir. Bu birlikteliğin temelinde gümrük vergilerinin ülkeler arasında kaldırılması yatmaktadır. Ayrıca bazı ülkelerin birbirleriyle olan iç ve dış politik çatışmaları, bu

anlaşma ile barış yanlısı olma ve daha sıkı ilişkiler içerisinde hareket etmeyi sağlamak yönünde olmuştur. Bu oluşum bazı dünya ülkelerinde de kabul görmeye başlamış ve hızla Birliğin genişlemesi yönünde atılımlar gerçekleştirilmiştir. Sırasıyla birçok Avrupa kıtasında yer alan ülkeler, bu Birlik içinde yerini almaya başlamıştır.

Söz konusu belgelerden Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu Kuran Antlaşma, 50 yıllık bir süre için akdedilmiş olduğundan, 23 Temmuz 2002 tarihinde sona ermiştir. Kurucu Antlaşmalarda çeşitli tarihlerde değişiklikler de yapılmıştır. Söz konusu değişikliklerin en önemlileri şu belgeler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir: Avrupa Tek Senedi (1987), Avrupa Birliği Antlaşması (1993), Amsterdam Antlaşması (1999), Nice Antlaşması (2003) ve Lizbon Antlaşması (2009)'dır (Wallace, 1992; Özdemir,2001: Bağış, 2011: 3-202).

Bugüne geldiğimiz süreç içerisinde AB'nin 50 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Özellikle birçok alanda reform sayılabacak projeler geliştirmiş ve hayata geçirmiştir. Ülkelerin belirli standartlara sahip olması yönünde ortak bir hareket tarzı izlenmiştir. Özellikle konumuz itibarıyla eğitim alanı gibi bazı kamusal alanlarda ciddi değişimler gerçekleştirilerek Birlik'e katılım sürecinde zorunluluk haline getirilmiştir (Davutoğlu, 2011: 1-120).

AB'nin kurulmasındaki temel amaç bugün farklı bir boyut almıştır. Birlik üyesi olan dünya ülkelerinin hedefi, ortak çıkarlar noktasında buluşmak, ekonomik, tarım, insan hakları, hukuk, sağlık, eğitim ve diğer birçok alanda birlik üyeleri ortak hareket etmek ve çıkarları karşılıklı olarak korumak yönünde çalışmalarına devam etmektir. Bu süreç içerisinde Türkiye, AB'ye 1959 yılı Temmuz ayında tam üyelik için başvurusunu gerçekleştirmiştir. Halen Türkiye bu başvurusunun kabulü yönünde uyum çalışmalarına devam etmektedir.

Türkiye Cumhuriyetinin AB'ye üye olmak istemesinin bazı nedenleri bulunmaktadır. Bu nedenler arasında ABD ve Rusya karşısında AB üyeliğini koz olarak kullanmak arzusunda olması, ekonomik bazı çıkarlar beklemesi, bazı Avrupa ülkeleriyle ticari ve ikili politika ilişkilerini güçlü kılması gibi nedenleri sayabiliriz.

2. Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi

1992 yılında Maastricht Antlaşması ile kurulan AB Birliği'nin temel amacında ekonomik, toplumsal ve kültürel yaşamın gerekliliklerinin olduğu belirtilmiştir. Eğitim alanında ise 1995 yılında "Socrates Programı" ile bu çalışmalar hayat bulmuştur. Bu programın içerisinde sekiz eylem alanı bu-

lunmaktadır. Bu alanların oluşturulmasında üye ülkelerin işbirliği şartı aranmaktadır. Bu programa dahil olan ve program kapsamında uyum süreci içerisine alınan Türkiye 1993 Kopenhag Zirvesi sonrasında Avrupa Birliği'ne uyum amacı ile eğitim alanındaki eksikliklerin giderilmesi yönünde hızla ilköğretimde ve öğretmen yetiştirme politikalarında değişimlere gidilmiştir. Türk eğitim sistemi uzun yıllar ağır sorunlar yaşamış ve bu sorunlara ilişkin çok yönlü iyileştirme programları gerçekleştirilmiştir. Fakat uygulamaya alınan programlar ya da hiç uygulamaya girmeyen programlar, bazı uygulanan politik yaklaşımlar nedeni ile tam istendiği gibi hayat bulamamıştır. Fakat Avrupa standartlarını yakalamak isteyen Türkiye, hızla Avrupa Birliği üyesi ülkelerde uygulanan eğitim sistemi ve kalitesine yönelik çalışmaları hayata geçirmeye başlamıştır. Aralık 1999'da gerçekleştirilen Helsinki Zirvesi'nde adaylığının teyit edilmesiyle birlikte Türkiye, ilke olarak aday ülkelere açık tüm AB program ve ajanslarına katılma hakkını elde etmiştir.

AB Eğitim ve Gençlik Programları'nın ülke içinde tanıtılması, koordinasyonu, yürütülmesi ve programlardan faydalanılacak projelerin yurtiçinde değerlendirilmesi, seçimi AB Komisyonu tarafından yapılacak projelerin müracaatlarının derlenmesi ve ön değerlendirmelerinin yapılması, üye ülkeler ve AB Komisyonu

ile programın gerçekleştirilmesi ve işbirliği kurulması konusundaki ilişkilerin yürütülmesi amacıyla her ülkede uygulayıcı ve koordinatör birim olarak 28 Haziran 2002'de resmen Ulusal Ajansını kurmuştur (DPT,2012).

Birçok toplumda olduğu gibi Türkiye açısından da bazı değerlerin ve temellerin oluşturulması zorunlu bir hal almıştır. Özellikle günümüz teknoloji çağında eğitim kalitesinin ve sisteminin bu teknolojiye ayak uydurması zorunluluğu daha da güncel bir hale gelmiştir. Sürekli değişim ve gelişim yaşayan günümüz teknoloji toplumu, oluşan gelişmeler sonucunda günümüze yakışık bir eğitim sistemi arzulamaktadır. Ayrıca teknolojinin yoğun olarak üretildiği ve tüketildiği bu süreçte toplumun talep ettiği bazı gereklilikler kamu yönetimi tarafından hızla hayata geçirilmek zorundadır.

“Gelişmiş ve gelişmekte olan dünya ülkelerinde ne kadar bilgi üretildiği ve tüketildiği artık gelişmişliğin bir göstergesi haline gelmiştir. Ayrıca ekonomik büyümenin de en güvenilir tahmin parametresi arasında da eğitim kalitesi yer almaktadır.” (Ayhan, 2002). Bu nedenle eğitim alanında da birçok dünya ülkesinin aynı standart ve kalitede eğitim sunmayı sağlaması gerekmektedir. AB'nin amaçlarından biriside bu ortak hareketi üyesi olan bütün AB ülkelerine uygulama zorunluluğunu getirmesidir.

3. Avrupa Birliği Eğitim Boyutu ve Türkiye

AB'nin 149 ve 150 nci maddeleri temel alınarak AB'ye üye ülkelerin tamamının eğitimde işbirliği sağlaması ve nasıl bu işbirliğinin sağlanacağına yönelik yaptırımlar bulunmaktadır. 1995 yılında Socrates Programı ile bu çalışmalar hayat bulmuş ve start almıştır. Bu program kapsamında sekiz eylem alanı bulunmaktadır. Bunlar;

1. Erasmus (Yüksek Öğretim),
2. Comenius (Örgün Eğitim),
3. Grundtvig (Yaygın Eğitim),
4. Minevra (Açık ve Uzaktan Eğitim),
5. Lingua (Avrupa Dilleri Eğitimi),
6. Observation and Innovation (Eğitim Sistemleri ve Politikalarının İzlenmesi ve Bu Alanlarda Yeniliklerin Uygulanması),
7. Joint Actions (Diğer Avrupa Programları ile Ortak Hareket Edilmesi ve Eylemlere Katılımın Sağlanması),
8. Accompanying Measures (Diğer Eylem Alanlarında Yer Almayan Destek Önlemlerinin Hayata Geçirilmesi),

Uygulamaya alınan Socrates Programı ile bütün AB üyesi ülkeler aynı standart ve kalitede eğitim sunmak, üye olan bütün ülkeler arasında eğitim sistemine uygun hareketi sağlamak, üye ülkelerdeki bireylerin istediği üye ülkede eğitim alma hakkının tanınmasını sağlamak yönünde yapılan iyileş-

tirmelerdir. Bu program içerisinde en dikkat çeken uygulama ise mesleki eğitim alanında gençlerin desteklenmesi ve yönlendirilmesidir. Yine mesleki eğitim alanında işbirliğinin sağlanmasına yönelik olarak uygulanan politikalar ve uygulamalar desteklenmeye alınmıştır. Leonardo da Vinci ve gençlerin bireysel çalışmalarını desteklemek ve iletişimlerini sağlamak amacı ile Youth Gençlik Programı hayata geçirilmiştir.

Eğitim alanında yapılan uygulamaların daha net ve devamlılığının sağlanması amacıyla 2002 yılında Barselona'da toplanan Avrupa Konseyi, Lizbon Süreci'nin önemini vurgulamıştır. 2010 yılına kadar AB'yi eğitim ve öğretim sistemlerinin uygulanması ve bu konuda dünyanın lideri olarak görmek arzusu belirtilmiştir. Bu nedenle AB'ye üye ülkelerin bu program kapsamında kesintisiz ve eksiksiz olarak programı uygulamaları zorunlu hale getirilmiştir.

Ülkemiz, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'na tam üye olarak 01 Nisan 2004 tarihinden itibaren katılmıştır. Avrupa Birliği ülkelerinde gerek programlar, gerekse bireysel faaliyetler çerçevesinde bilgi ve deneyim artırma amaçlı değişim ve yenileşme çalışmalarına katılmış, yenilikçi yaklaşımların ülkemize kazandırılmasında önemli katkılar sağlamıştır (DPT, 2012). Özellikle eğitim alanında görülen eksikliklerin giderilmesi, AB standartlarında bir eğitim sisteminin hayata geçirilmesi

konusunda gerekli yaptırımlar uygulamaya konulmuştur. AB müktesebatı içerisindeki mevzuatlara uyumun bir zorunluluk olduğu bu çalışmalar dahilinde daha net algılanmıştır. Bu eksikliklerin en önemlileri arasında “Erasmus” programı ve bu program çerçevesinde oluşan sorunlardır. Her ne kadar imzalanan program çerçevesinde Erasmus ile öğrenci geçişlerinin kolaylaştırılmış olmasına rağmen halen bu yönde de birçok eksiklik ve sorunun yaşandığı bir gerçektir. Ayrıca 2010 da yapılan çalışmalarda Türkiye ve Avrupa üniversiteleri arasında öğrenci geçişlerini kolaylaştıran kararlar ve karşılıklı diplomaları tanımak yönünde bir işbirliği imza altına alınmıştır. Bu durum Türkiye açısından oldukça önemli bir konudur. Sokrates, Leonardo da Vinci ve e-öğrenim programlarının 2006 yılı sonunda tamamlanmasının ardından bu programların yerini alan Hayatboyu Öğrenme Programı, AB içinde eğitim ve öğretim sistemleri arasında değişim, işbirliği ve hareketliliğin güçlendirilmesini ve böylece Birlik sisteminin dünya çapında bir kaliteye ulaşmasını hedeflemektedir. Yeni program dört sektörel alt program (Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig), bir ortak konulu program (Transversal Programme) ve Jean Monnet eyleminden oluşmaktadır. 2007-2013 dönemini kapsayan Hayatboyu Öğrenme Programı Avrupa Komisyonu Eğitim Kültür Genel Müdür-

lüğü tarafından yürütülmektedir ve bütçesi 6,970 milyar Avro’dur. Yeni nesil Gençlik programı; Avrupa İçin Gençlik, Avrupa Gönüllü Hizmeti, Dünyada Gençlik, Gençlik Çalışanları ve Destek Faaliyetleri ile Gençlik Politikasının Eşgüdümü İçin Destek eylemlerinden oluşmaktadır. Genel ve mesleki eğitimin yanısıra eğitimle ilgili tüm alt program ve faaliyetleri bütüncül bir yaklaşımla tek bir programda toplayan Hayatboyu Öğrenme Programı (LLP), yeni kuralları, basitleştirmeleri ve ülke merkezli faaliyetlerdeki artış nedeniyle özel bir önem taşımaktadır. Avrupa Parlamentosu ve Konseyi’nin LPP’yi yasalaştıran 15 Kasım 2006 ve 1720/2006/EC sayılı Kararı, Hayatboyu Öğrenme Programı’nın genel amacını şöyle ifade etmektedir: ‘Hayatboyu öğrenme yoluyla Birliği ileri bir bilgi toplumu haline getirmek, daha çok ve daha iyi iş imkanı yaratmak, sosyal bütünlüğü geliştirmek; çevrenin gelecek kuşaklar için daha iyi korunmasını sağlamak; özellikle de dünyada bir kalite referansına dönüşmelerini temin etmek amacıyla Birlik içindeki eğitim ve öğretim sistemleri arasında karşılıklı değişim, işbirliği ve hareketliliği güçlendirmek” tir. Bu hedeflerin, ülkemizin eğitim ve öğretim hedefleriyle de örtüştüğü açıktır. (İKV, 2011; Avrupa Birliği Bakanlığı, 2012).

Avrupa’ya uyum ve Avrupa standartlarında bir eğitim kalitesini sağlamak Türkiye aç-

sından her ne kadar zor bir durum olsa da en önemli sorunun dil farklılıkları nedeniyle ortaya çıkan sorunların varlığıdır.

4. Türkiye ve Dünya Açısından Eğitim-Öğretimin Önemi

Yirmi birinci yüzyıla geldiğimiz bu dönemde eğitim ve öğretimin ne denli önemli olduğu gerçeği her geçen gün daha da ön plana çıkmaktadır. Eğitim sistemi uzun zaman alan ve maliyetli bir sistem bütünüdür. Bu nedenle eğitim ve öğretim alanında yapılan çalışmalarda uzun yıllar almaktadır. Bunların hayata geçirilmesi ve toplum ile bireylere kabul ettirilmesi oldukça zordur. Gelişmekte olan Türkiye bu anlamda eğitime, teknolojiye ve gelişime yönelik uygulamaları hızla hayata geçirmek ve gelişmiş dünya ülkeleri ile yarışır hale getirmek zorundadır. Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında Türkiye genç bir nüfusa sahiptir. Ülkemiz bu nüfus yapısıyla, ilköğretim dışındaki tüm eğitim kademelerinde hâlâ sayısal baskı altındadır. Öte yandan, 2000 yılından bu yana nüfus yapısında bir dönüşüm yaşanmaktadır ve uzun vadede toplam nüfus içindeki yükseköğrenim çağı nüfusu payının %34'ten %29'a düşmesi beklenmektedir. 2010 Yılı İnsani Gelişim Raporu'na göre yetişkin nüfusumuzun ortalama eğitim süresi 6,5 yıl olup, gelişmiş ülkelerin oldukça gerisindedir. Ülkemizde yükseköğrenim görmüş yetişkin nüfusumuzun oranı ise %13'tür.

UNDP İnsani Gelişim Raporu (2010)'na göre; Türkiye, insani gelişim bakımından 169 ülke içinde 83. sıradadır. İnsani gelişimin bir alt bileşeni olan "ortalama eğitim süresi" bakımından ise daha alt sıralarda bulunmaktadır (169 ülke içinde 109. sıra). Buna göre yetişkin nüfusumuzun (25+yaş) ortalama eğitim süresi 6,5 yıldır. Türkiye bu ortalama eğitim süresiyle, benzer gelişmişlik düzeyindeki Arjantin (9.3 yıl), Şili (9.7 yıl), Meksika (8.7 yıl), Malezya (9.5 yıl) ve Yunanistan (10.5 yıl) ile İran (7.2 yıl), Ürdün (8.6 yıl) ve Libya'nın (7.3 yıl) dahi gerisinde bulunmaktadır. Diğer taraftan, yetişkin nüfusumuzun (25-64 yaş) sadece %13'ü yükseköğrenim görmüştür. Buna karşılık OECD ülkelerinde yükseköğrenim görenlerin oranı %30 olup, Türkiye'nin iki buçuk katıdır. (Kavak, 2011).

OECD(2011) verilerine göre, Türkiye'de toplam eğitim bütçesinin GSYİH içindeki payındaki eğilim son on yılda (2001-2010) %2.3 ile %3.8 arasında değişmiştir. Sadece yükseköğretimin payına bakıldığında artış %0.9'dur. Merkezi yönetim bütçesi içindeki yükseköğretim payı ise 2010 yılında %3.3'tür (MEB, 2010).

Eğitim ve öğretim, ülke ekonomisinin kalkınmasına, toplumsal düzenin sağlanmasına, en önemlisi bilinçli ve nitelikli bireylerin topluma kazandırılmasına katkı sağlamaktadır. Türk eğitim sistemine bakıldığında halen AB ülkelerinin normunda ve kalitesinde bir

eğitime sahip olmadığını görülmektedir. Bu nedenle ülke genelinde ve kamuda bu sorunun hızla iyileştirilmesi gerekir. OECD göstergelerine göre eğitim harcamaları (2006) AB lke ortalaması okul öncesinde 5.343 dolar, ilköğretimde 6479 dolar, Ortaöğretimde 8.116 dolardır. Türkiye’de ise; okul öncesinde kayıtlı bir veri görülmemektedir. İlköğretimde 1.130 dolar, ortaöğretimde ise 1.834 dolar görülmektedir. Uluslararası düzeydeki yükseköğretim harcamaları incelendiğinde, OECD lkeleri ortalaması 8455 dolardır. Türkiye’de 2006 yılı yükseköğretimde ğrenci başına harcama 4648 dolardır (Ar-Ge harcamaları hariç) (OECD, 2011). Milli Eğitim bütçesi 2011 yılında GSYH’nın %2.81’ine ve merkezi bütçenin %10.92’sine karşılık gelirken 2012 yılında milli gelirin %2.75’ini ve merkezi bütçenin %11.1’ini oluşturmaktadır. Bu rakamlara göre genel bütçeden eğitime ayrılan pay artırılmış gibi görünse de ulusal gelirden ayrılan pay düşmüştür. Bu haliyle Türkiye, 2012 yılında da milli eğitime ayırdığı bütçe açısından OECD lkelerinin gerisinde kalmış, eğitime en az pay ayıran ülkeler arasında kendini kurtaramamıştır (MEB, 2012). Bu da bize ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile eğitim harcamalarının birbirine paralel yürüdüğünün bir göstergesi olduğunun işaretidir.

5. Türk Eğitim Sistemi ve Sistemin Sorunları

Milli Eğitim İstatistiklerine (2011) göre, Türkiye’de 3-5 yaş arası okullaşma oranı %30.87, ilköğretimde %98.67, ortaöğretimde %67.37’dir. Yine aynı istatistik bilgilere göre, 2010- 2011 ğretim yılı için yüksek öğretimde okullaşma oranı %33.6 olarak verilmektedir. Eurostat (2011) ve TUİK (2010) verilerine göre yirmi yedi AB ülkesinde; 15-64 yaş arası okuma oranlarına göre; Türkiye’de beş yıllık ilkokulu okuldan mezunlar %70 iken AB’de bu oran %30, 6,7,8. sınıfı okuyanlar Türkiye’de %18.7, AB ‘de %46.4, liseyi okuyanlar Türkiye’de %30, AB’de %70’tir. Öğretmen başına düşen ğrenci sayısı ise; ilk okulda en az Litvanya 10, en çok İngiltere’dir (19.4). İlköğretimde Türkiye’de ise ğretmen başına düşen ğrenci sayısı 26,2’dir. Ortaokul seviyesinde en az Yunanistan 7.7, en çok İngiltere 13.6’dır. Lise düzeyinde en az Yunanistan 7.3, en çok Finlandiya 15.9’dır. Türkiye’de ise lise düzeyinde ğretmen başına 15.9 ğrenci düşmektedir (MEB, 2011; TUİK, 2010; EUROSTAT, 2010). Bu rakamlar bize Türkiye’nin son yıllarda eğitimde oldukça büyük bir hamle yaptđđını, ancak yeterli bir seviyeye ulaşılamadığını göstermektedir. Avrupa Birliği hayat boyu öğrenmeye de büyük önem vermektedir. Lizbon Hedefleri doğrultusunda 2010 yılına kadar AB, 24-65 yaş arası kişilerin hayat boyu öğrenmeye

katılım oranını %12.5 olarak tespit etmesine rağmen, bu hedefe ulaşamamıştır. 15-65 yaş arası eğitimden yararlanma oranı Türkiye’de %6.2, AB’de %15.1’dir. Türkiye, son yıllarda özellikle Sivil Toplum Kuruluşları, Özel Sektör, Belediye’ler ve Halk Eğitim Merkezleri vasıtasıyla hayatboyu öğrenme projesi kapsamında vatandaşların çeşitli alanlarda eğitilmesi için büyük çaba gösterilmektedir. AB’de dil eğitimi de önemli bir yer almaktadır. Genç kuşakların en az üç dil bilmesi hedeflenmektedir. Bologna sürecine ilişkin Yüksek öğretimde yeniden yapılanma ve akreditasyon çalışmaları devam etmektedir. Türkiye, Mesleki Teknik Eğitimde de “ Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi” kapsamında okullaşma oranını % 60-75’lere ulaştırmak istemekte, bu nedenle halkın duyarlılığını artıracak yeni oluşumlar üzerinde durmaktadır. Bu projelerden Türkiye önemli miktarlarda karşılıksız hibe de kullanmıştır. Türkiye’nin gündeminde öğretmen yetiştirme de önemli bir yer tutmaktadır. Bilhassa adayların teorik bilgilerinin yanında uygulama eğitimleri önemli olmaktadır. 4+4+4 uygulamasının başlayacağı 2011-2012 öğretim yılından itibaren öğretmen yetiştirme programında da yeniden yapılaşma söz konusudur. Bilhassa mesleki uygulamaların zaman ve kredi miktarının artırılması üzerinde durulmaktadır. Tüm AB ülkeleri, Ensuring that all teachers have the knowledge, attitudes and

pedagogic skills that öğretmenlerin gerekli olan bilgi, tutum, teknoloji ve pedagojik becerilere sahip olmaları, mesleki gelişmelerinin desteklenmesini önemsemektedir AB ülkelerinde zorunlu eğitimin başlama yaşına ve süresine birkaç örnek verecek olursak; Almanya’da temel eğitim 6 yaşında başlamaktadır. Çoğu eyalette olduğu gibi öğrencilerin 4. sınıfın sonunda mesleki veya akademik olmak üzere çeşitli okul tiplerinden birine yerleştirilmesi öngörülmektedir. Öğrenciler, başarılarına göre akademik eğitim veren prestijli Gymnasium, mesleki ve teknik eğitim veren Realschule veya temel eğitim veren ve başarısı düşük Hauptschule üçlüsünden birine ayrılıp eğitim hayatlarının geri kalanını bu okullarda ve onların devamı olan yüksekokullarda geçirmektedir (TEPAV, 2012 ; Özenç, 2009). Alman sisteminin en büyük özelliği yönlendirme çalışmalarına erken yaşta başladığı ve öğrenci başarısına göre okullar arası geçişin yapılabildiğidir. İngiltere’de eğitim 5-16 yaş arası tüm çocuklar için zorunludur ve iki aşamadan oluşmaktadır. İlköğretim öğrencileri ortaöğretime 11 yaştan itibaren geçiş yapabilmektedirler. İngiltere’nin bazı bölgelerinde öğrenciler 5-8, 8-12, 12-16+ yaş olmak üzere üç safhada eğitim görmektedirler. Fransa’da ilköğretim 6-16 yaş arası zorunlu eğitim 10 yıldır ve iki kademedен oluşmaktadır. Dördüncü .yıl yönlendirme devresi olarak adlandırılmaktadır. 4 yıl

süren ortaokul eğitimi, genel ve teknik lise ile dengi meslek eğitim okullarına bir hazırlıktır. Mesleki eğitim zorunlu eğitimden sonra verilmektedir. Danimarka'da 6-15 yaş arası zorunludur. Zorunlu eğitim, 9 yıllık ilk ve alt ortaöğretim ile seçmeli 10.yıldan oluşmaktadır. Finlandiya'da ise zorunlu eğitim 7 yaşında başlar, ilköğretim ve 1.devre ortaöğretim Finli çocukların zorunlu temel eğitimini oluşturur. Kesintisiz 10 yıl sonra biter (Şahenk; Korkmaz,2009; Güney,2009; Certel, 2009). 2009 yılındaki Pısa sınavında Finlandiya OECD ülkeleri arasında Kore'nin arkasında ikinci sırada yer almıştır.

TIMSS(Uluslararası Fen ve Matematik Okuryazarlığı Çalışması), ilk olarak 1994-1995te yapılan en kapsamlı uluslar arası matematik ve fen bilgisi karşılaştırmalı eğitim çalışmasıdır. Ülkemiz TIMSS Projesine 1999 ve 2007 yıllarında 8.sınıflar düzeyinde katılmış; ancak 2007 yılında yapılan TIMSS'de, 59 ülke arasında 52. olmuştur. Bu durum ülkemiz için iyi bir durum değildir. 2011 TIMSS sınavına Türkiye'den 260 okul katılmıştır (TIMSS and PIRLS, 2011). PIRLS (Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi-2000 yılında başlayan Uluslararası Eğitim Merkezi'nden koordine edilerek yürütülen uzun vadeli bir projedir. Proje kapsamında 9 yaş grubu (4. sınıf) öğrencilerinin okuma becerileri karşılaştırılmasıdır. Öğrencilerin

okuma becerileri ve okuma alışkanlıklarını, öğretmenlerin öğrencilere okuma becerisini kazandırmak için uyguladıkları öğretim metotları ve öğretim materyallerinin yeterli olup olmadığını, öğrencilerin okuma becerisini kazanmalarında ailelerin katkılarını uluslararası standart test ve anketlerle belirlemektir. Bu projeye Türkiye de dahil olmak üzere 35 ülke katılmıştır. Bu test-sınav, ilköğretimin sonuna gelmiş öğrencilere uygulanmaktadır. 1995'te 41, 1999'da ise 38 ülkede bu test-sınav yapılmış ve Türkiye 1999 yılında yapılan sınava katılmıştır. Öğrencilerimiz 38 ülke arasında, matematikte 31. fen bilgilerinde ise 33. olmuştur. Dört yılda bir yapılan bu sınava Türkiye bir daha katılmamıştır. PISA Fen Okuryazarlığı alanında Türkiye, 2003 uygulamasında 434 puan, 2006'da 424 puan, 2009'da 454 puan almıştır. Dünya genelinde en başarılı ülke Çin'in Şangay bölgesidir. Türkiye 65 ülke arasında 43. sırada yer alıyor. Matematik performansı OECD ülkelerini altında olup 2009'da performansını iyileştiren beş ülkeden biridir. Bunlar; Meksika, Yunanistan, Brezilya ve Tunus'tur. Türkiye'nin sağladığı puan artışlarının birçok nedeni olabilir. PISA okuma becerileri 2009 sınavında da 65 ülke arasından 41. Sırada yer almıştır.1997'de sekiz yıllık zorunlu eğitime geçişle birlikte başlayan Temel Eğitim Reformu'nun ve 2004'te başlatılan Öğretim Programları Reformu'nun meyvelerini ver-

meye başlamış olduğu ve puan artışlarının öğrencilerin beceri düzeylerindeki artışı yansıttığı söylenebilir (PISA,2009 ; TIMSS & PIRLS, 2011).

6. Temel Eğitim ve İlköğretim Sistemi

Birçok dünya ülkesinde olduğu gibi Türkiye açısından da temel eğitimde yaşanan eksiklikler bilinen gerçekler arasında yer almaktadır. 1970’li yıllardan beri bu eksiklikler nedeniyle ortaya çıkan sorunlar halen devam etmektedir.

AB’ye üyelik sürecinde olan Türkiye’de 1997 yılında 8 yıllık eğitimin zorunlu hale getirilmesi gelişmiş ülkeler arasındaki eğitim açığını kapatmak için önemli bir adım olmuştur. Bugünkü 4+4+4 olarak eğitimin 12 yıla çıkarılması da beraberinde birtakım tartışmalar da artmıştır. Türkiye nüfusu birçok dünya ülkesine göre daha hızlı artış göstermektedir. Bireylerin daha nitelikli ve eğitilmiş olması için zorunlu eğitim süresinin 4+4+4 şeklinde 12 yıla çıkarılması bir zorunluluktur. Ancak, bu konuda alt yapının oluşturulmamış olması sorun yaratacak gibi görünmektedir. Milli eğitim Bakanı, 4+4+4’ün maliyetinin 30 milyar milyar olduğunu açıklamıştır (Mynet, 2012). Küçük bireylerin anne ve babaya bağlı olması, eğitim sürecinin geç başlatılması, ilköğretim programı ile eğitim hayatının başlatılması aslında **doğru bir sistem olarak kabul edil-**

memektedir. Okul öncesi eğitimin ne denli önemli olduğu yapılan **çalışmalarla kanıtlanmıştır**. Bu nedenle okul öncesi eğitim sisteminin de hızla **hayata geçirilerek kamusal bir zorunluluk haline getirilmesi gerekmektedir**. 4+4+4 eğitim uygulaması şu haliyle acele alınmış bir karardır. Öncelikle programlar okullara **gönderilmeden, herhangi bir pilot uygulama yapılmadan tüm Türkiye’de böyle bir geçişin doğuracağı sakıncalar göz ardı edilmiştir**.

Ancak okul öncesi **eğitim ve çalışan ailelerin çocuklarının bu eğitim programına harfiyen katılımlarının sağlanması yönünde kamusal bazı çalışmalar hayata geçirilmelidir**. “Bilimsel çalışma ve araştırmalara göre 3-5 yaş **grubunda bulunan çocukların eğitim hayatına okul öncesinde başlatılmasının ilerleyen eğitim programlarında bireye daha fazla fayda sağlayacağını kanıtlamıştır**” (Çağlar, 1999: 63).

7. Türk Eğitim Sisteminde Orta Öğretim

Orta öğretimde genel amaç, bireysel yeteneklerinin ortaya çıkarılması ve meslek eğitimi seçiminde bireylere yol gösterilmesinin sağlanmasıdır. Fakat günümüzde bu durum maalesef bu şekilde karşılanmamaktadır. Türkiye’de meslek eğitimine yönelik uygulamalar ticaret liseleri, imam hatip liseleri ve meslek liseleri olarak dağılmak-

tadır. Yüksek öğretim programlarına girme konusunda yaşanan bazı puan sorunları nedeniyle mesleki eğitim veren orta öğretim programlarına katılımın az olduğu görülen bir gerçektir.

Mesleki eğitim veren okullarda eğitim teknolojisi ve bu okullarda kullanılan materyallerin yetersizliği ve eksikliği nedeniyle de çok yönlü sorunlar yaşanmaktadır. Halen günümüzde klasik sistem ve materyallerle eğitim veren meslek eğitim kurumları vardır. Bugün ortaöğretim kurumları olarak genel ve mesleki liseler, tamamiyle üniversiyete hazırlık yapan, öğrencilerin dersanenin yanında dersanede verilen testlerin çözüm yeri olarak algıladığı birer öğretim kurumu haline dönüşmüştür. Üniversiteye giriş sistemi değişmediği müddetçe orta öğretim kurumlarının kendisine verilen görevleri yerine getirmesi mümkün görünmemektedir.

Okul eğitimi ile yakından ilgili hayatboyu öğrenme içinde yer alan Comenius Programı, okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretimi kapsamaktadır. Bu program, hayatboyu öğrenme içinde yer almaktadır. Bu program, Lizbon hedeflerine ulaşabilmek için öğrenciler ve eğitim personeli arasında Avrupa kültür ve dil çeşitliliği ile değerleri hakkında bilgi ve anlayış oluşturmayı, işbirliğini güçlendirmeyi, aktif bir Avrupa vatandaşı olma yolunda öğrencilerin kişisel

gelişimleri için gerekli olan temel becerileri ve yeterlilikleri edinmelerini, Avrupa'da okul eğitiminde dil öğreniminin gelişmesine katkıda bulunmayı ve değişik kültürlerle yönelik farkındalığın geliştirilmesini teşvik etmeyi amaçlamaktadır (AB, 2011). Türkiye bu programlardan oldukça yoğun bir şekilde yararlanmaktadır.

8. Yüksek Öğretim Sistemi ve Sorunları

Türkiye birçok gelişmiş dünya ülkesinin gerisinde kalmıştır. Yüksek öğretim sisteminde geride kalınmasının en önemli nedenleri arasında istenilen kalitedeki eğitimin yüksek öğretim kurumlarında verilememesidir. Bir ulusun dünya ülkelerinde bir yer edinebilmesi için yüksek öğretim kalitesinin gelişmiş dünya ülkeleri seviyesinde olması gerekir.

Yüksek öğretim sisteminde kamunun toplum bireylerine mali yönden istenen desteği sağlayamaması, bireylerin iş kaygıları nedeniyle hiç istemedikleri bazı eğitim programlarına dahil olma zorunluluğunun olması, bu sorunların başında gelmektedir.

Avrupa Bölgesi'nde ortak bir Avrupa Yüksek Öğretim Alanı (AYA) oluşturmak üzere başlatılan Bologna sürecinde ülkelerin uygulamalarına bağlı olarak belirlenen hedefler de ihtiyaçlar çerçevesinde geliştirilmiştir. Bologna süreci ilk kez, 1998'de Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere Eğitim Bakanları'nın Sorbonne'de gerçekleş-

tirdikleri toplantı sonrasında yayımlanan “Sorbonne bildirisi” ile ortaya çıkmış ve 1999 yılında İtalya’nın Bologna kentinde düzenlenen ve 29 Avrupa ülkesinin Yüksek öğretimden sorumlu bakanların imza attıkları “Bologna Bildirgesi” ile resmen başlatılmıştır.

Bologna Süreci’nin üzerinde önemle durduğu konulardan biri, yükseköğretim kurumlarında, Avrupa düzeyinde tespit edilen ilke ve esaslara tam uyumlu kalite değerlendirme ve geliştirme sistemlerinin kurulmasıdır. Bu kapsamda, YÖK tarafından hazırlanan “Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği”, 20 Eylül 2005 tarih ve 25942 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik, belirli bir sistem içerisinde yükseköğretim kurumlarının eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idari hizmetlerinin değerlendirilmesi, kalitelerinin geliştirilmesi, bağımsız “dış değerlendirme” süreciyle kalite düzeylerinin onaylanması ve tanınması konusundaki çalışmalara ilişkin genel esasları ve bu kapsamda Yükseköğretim Üst Kurulları ile Yükseköğretim Kurumları’nın yükümlülüklerini belirlemiştir (YÖK, 2009-2011, DPT. 2011).

Son olarak 26-27 Nisan 2012’de Bologna Bakanlar Konferansı’nda kabul edilen Bükreş Bildirgesinde Avrupa’nın içinde bu-

lunduğu ekonomik ve mali krize dikkat çekilerek yaratıcı, yenilikçi, eleştirel düşünen ve sorumluluk sahibi mezunlar yetiştirmeleri için üniversitelerin yatırımlarına önem verilmesini ve desteklenmesini talep etmektedirler. Değişimi sürekli hale getirmek için AKTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) kredilerinin kullanılması, Diploma Eki verilmesi, kalite güvencesi ve öğrenme kazanımlarının tanınması ve değerlendirmesini kapsayacak politikaların tutarlı olunması, yüksek öğretime erişimin Avrupa nüfus çeşitliliğini yansıtması gerektiği, kalite güvencesi için kamusal sorumluluk taşımayı, yüksek öğretimin finansmanı ve yönetimi için diyalog başlatma ihtiyacını, öğrenci ve öğretim elemanı ve hareketlilik fırsatları sağlanması için yeterli mali destek sağlanması, istihdam edilebilirlik, sosyal boyut, hayatboyu öğrenme, uluslar arası informasyon, hibe/ kredilerin taşınabilirliği konularında hedefe yönelik veri toplanmasını teşvik gibi konuların öncelikle ele alınması gereği üzerinde durulmuştur (YÖK, 2012). Türkiye’nin AB’ye uyum sürecinde yüksek öğretim kurumlarının uluslar arası kalitede eğitim sağlaması, toplumun bütün bireylerine bu eğitimin tanınması ve bu alanda kamusal desteğin sağlanması dikkat çekmektedir. Halen ülkemizde teknolojik alt yapı eksikliği nedeniyle birçok bilgiye ulaşım imkânsız haldedir. Özellikle araştırma ve geliştirme programlarında yaşanan sorun-

lar, dil sorunu, iletişim ve materyal eksikliği nedeniyle birçok gelişmiş ülkenin gerisinde kalmış durumdayız. Nitelikli sayılabilecek seviyede öğretim elemanının bulunmaması, üniversiteler arası kurulun öğretim elemanlarından beklentilerinin çeşitliliği ve bazı olumsuz görülebilen çalışmaları bekleme-si, yüksek öğretim kademesinde görev yapan çalışanların farklı yollara başvurmasını zorunlu kılmaktadır. Bu gerçeklere baktığımızda eğitim kalitesinden değil, eğitim zorunluluğundan bahsetmenin daha doğru olacağıdır. 4+4+4 uygulamasının doğurduğu sonuçlardan birisi de bu yapıya uygun öğretmen yetiştiren fakültelerin yeniden yapılanmasının gündeme gelmesidir. Bu sistemde okul yaşının bir yıl öne çekilmesi okul öncesi öğretmen ihtiyacını da gündeme getirmektedir. Ülkemizde Eğitim Fakültesi mezunları ile bu mezunların istihdam edilişleri arasında da bir orantısızlık söz konusudur. 2011 tarihli KPSS sınavlarına 230 bin öğretmen adayının başvurduğu, ancak 11 Ağustos 2011 atamasında 11.544 öğretmen alındığı, ancak 327 adayın sırada beklediği görülmektedir. Atama yapılan branşlar ise; bunun 6515'inin sınıf öğretmeni, 2308'inin okul öncesi öğretmeni, 1774'ünün rehberlik uzmanı olduğu görülmektedir (Memurnet, 2012) . Bazı alanlarda hiç atama yapılmamıştır. 2012'den itibaren öğretmen yetiştiren fakültelerin kontenjanları sınırlanacaktır. Bu suretle ihtiyaç duyulan diğer meslek

dallarına yönlendirme yapılacaktır.

Türkiye'de son yıllarda her ilde bir üniversite açılmış olması eğitim kalitesinin ve sisteminin iyileştirildiği gerçeğini çıkarmaktadır. Oysaki bugün gelişmiş dünya ülkelerinde bu durum tam tersidir. Öncelikle eğitim standartları gereği oluşan ihtiyaçlar giderilmekte olup, yapısal ihtiyaçlar tam olarak yerine getirilmekte, öğretim elemanlarının nitelikli olarak eğitimi sağlanmakta, mevcut alanda eğitim vermesi istenilen personelin adaptasyon ve oryantasyon çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Bu durum Türkiye'de tam tersidir. İş ve gelecek kaygısı ile bölgesel göçler, maddi ve mali imkânsızlıklar nedeniyle ortaya çıkan sorunlar ve bu sorunlara paralel olarak yaşanan toplumsal çekişmeler her gün farklı bir çerçevede izlenmektedir. Bu sorunlar ve kısıtlar iyileştirilmeden AB standartlarında bir eğitim yakalanması söz konusu olamamaktadır.

AB'ye uyum sürecinde Türk eğitim sisteminin istenilenleri değil, olması ve yapılması gerekenleri hayata geçirmesi gerekir. Birçok alanda olduğu gibi eğitimin bir milli görev ve zorunluluk olduğu gerçeğini kabul etmek zorundayız. Özellikle gelişmiş dünya ülkelerinin teknolojisini yakalamak, teknoloji tabanlı bir eğitim sağlamak kamunun asli görevleri arasında yer almalıdır.

9. **Sonuç ve Öneriler**

Yirmi birinci yüzyıla geldiğimiz bu dönem-

de her gelişmiş dünya ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de küreselleşmenin getirdiği birtakım değişimlere ayak uydurma gerekliliği açıkça ortadadır. Türkiye'nin AB'ye uyum sürecinde eğitim sisteminde yaptığı yenileşme hareketleri eğitime yeni bir ivme kazandırmıştır. Bu konuda istatistiksel verilere bakıldığında Türkiye'nin kat etmesi gereken epey bir yol vardır.

Nüfusa ilişkin göstergeler, eğitimin en alt düzeyi sayılabilecek okuma- yazma öğretiminin dahi tüm vatandaşlar için erişilebilir olmadığını göstermektedir. Köy-şehir arasındaki eşitsizlikler, bölgeler arası eşirsizlikler, hatta şehirlerde yaşayan kişilerin de şehrin farklı kesimlerinde ikamet durumlarına göre eğitim olanaklarından yararlanma durumuna göre farklılıklar olduğu açık bir şekilde dile getirilmektedir. Üniversiteye girişte de aynı eşitsizlikleri görmemiz mümkündür. Okullaşma oranının artırılması ve bazı bölgelerdeki yerleşim nedeniyle çocukların okul imkanlarından yararlanamamamsı nedeniyle MEB'lığı Taşımali İlköğretim Yönergesi hazırlayarak "Bu Yönergenin amacı, nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan ilköğretim çağındaki öğrencilerin seçilen merkezdeki ilköğretim kurumlarına günü birlik taşınarak eğitim-öğretim verilmesini sağlamaktır" denilmiştir (MEB, 1994/2420). 1990- 1991 yılında 9 ilde başlayan uygulama, bugün bütün il ve ilçelerde taşımali ilköğretim

uygulanması başarılı bir şekilde sürdürülmektedir. Ortaöğretim için de Taşımali sistem, 2010- 2011 öğretim yılında başlamıştır. Bu uygulamalar, okullaşma oranlarını yükseltilmesi ve nitelikli insan yetiştirme politikaları çerçevesinde atılmış önemli adımlardır.

Türk eğitim sisteminin en önemli sorunlarından biri de teknolojik alt yapının halen oluşturulamamış olmasıdır. Ayrıca uygulanan eğitim politikalarının klasik ve bireysellikten yana oluşudur. Bugün halen geri kalmış dünya ülkelerinde uygulanan eğitim sistemi ve teknikleri kullanılmaktadır. Yirmi birinci yüzyıla geldiğimiz bu dönemde halen eski tekniklerle verilen eğitim ve bu eğitimi alan bireylerden fayda ile kalite beklemek imkânsızdır.

Müfredatın 4+4+4'e uygun olabilmesi için değiştirilmesi, okullarda rehberlik hizmetlerine önem verilmesi, seçmeli derslerin artırılması gerekli yönlendirme çalışmalarının temel eğitim 4. sınıfta çok dikkatli bir biçimde yapılması gerekmektedir. Aksi halde bu durum, telafisi mümkün olmayan yaralar açabilir.

Erasmus uygulamaları gereğince çok dilli Avrupa için ülkelerde yabancı dil zorunluluğunun olması nedeniyle Türkiye'de de dil eğitiminin ilköğretim ikinci sınıftan başlatılması olumlu bir gelişmedir.

Lizbon stratejisinde ve Bologna sürecinde AB'nin belirlediği politikalar Türkiye ta-

rafından da kabul edilmektedir ve Türkiye eğitim sisteminin yükseköğretim basamağında ECTS, diploma eki vb. uygulamalar gerçekleştirilmiş, yükseköğretimde kalite güvencesi, öğrenci ve akademisyen hareketliliği gibi gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Sadece yükseköğretimde değil ilköğretim ve ortaöğretim basamaklarında da bilgi teknolojilerini geliştirmek, okullaşma oranlarını artırmak gibi çeşitli düzenlemeler yapılmış ve yapılmaya da devam etmektedir (Sağlam; Özüdoğru; Çıray, 2011). Ayrıca bütün dünyada tüm alanlarda küreselleşmenin gerektirdiği değişimler de yaşanmaktadır. Türkiye, gelişmiş bir toplum olabilmek adına AB'nin eğitim alanında gerekli gördüğü düzenlemeleri sürecin gerektirdiği bir yaptırım olarak değil, olması gereken bir durum olarak algılamalı ve toplumun her kesiminin bu süreçte bir payı olmalıdır.

Öneriler

- Türkiye'de gerek okullaşma oranları, gerekse kişi başına düşen eğitim harcamaları ve aynı zamanda öğretmen başına düşen öğrenci sayıları AB ülkelerinin gerisinde seyretmektedir. Nitelikli eğitim için, eğitime ayrılacak kaynaklar genişletilmeli ve ülke düzeyinde paylaşımları sağlanmalı, uzun vadeli programlar geliştirilmeli ve süreklilik sağlanmalıdır.

- Mesleki Teknik Eğitim'de de istenilen

okullaşma oranlarını yakalayabilmek için, yeterli kaynak ayrılarak okul ile sanayi arasında gereken eşgüdüm sağlanmalıdır. Bu okullarda, sanayinin gereksinim duyduğu insan gücü yetiştirilerek mezun bireylerin, hayata atılması ve iş sahibi olmaları teşvik edilmelidir.

- Günümüz teknolojisini kullanan bireylerin yetiştirilmesi yolunda eğitim araştırma ve geliştirme çalışmaları hızla tüm okul sisteminde hızla hayata geçirilmelidir. Bu suretle daha nitelikli ve donanımlı bir gençlik yaratılmalıdır.
- Akademik alanda ve yüksek öğretimde eğitim veren öğretim elemanları araştırma ve geliştirme yönünde kamusal destek sağlanmalıdır.
- AB'ye uyum süreci içinde ortak olarak geliştirilen “ Temel eğitime Destek Projesi, Ortaöğretime yönelik programlar, Özel Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi, Sokrates Programının Öğretimin Tüm Düzeylerinde Uygulanması, Hayatboyu Öğrenme, AB Dil Projesi, Bologna Süreci, Lizbon Stratejisi, Kalite Güvence ve Akreditasyon çalışmaları eğitimde yeni ufuklar açılması için önemli adımlar olarak görülmelidir.

- Öğretmen yetiştirmeye ayrı bir önem

verilmeli ve öğretmenlerin hizmet içinde eğitimleri süratle yaygınlaştırılmalı, yüksek lisans eğitimleri için teşvik edilmeli ve destek sağlanmalıdır.

- 4+4+4 programı ile eğitimde devamlılığın sağlanması konusunda, bilhassa kırsal kesimde gerekli önlemlerin alınması için yetkililer işbirliği içinde olmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKPINAR, B., (2006).** “Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk İlköğretim Öğrencilerinin Avrupa Birliğine İmajı”, Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, İNASED, Cilt:1, Sayı:1
- AKYÜZ, Y., (2008).** “Türk Eğitim Tarihi”, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- ASLAN, A.C., GÖKKAYA, K.A., (2004).** “Avrupa Birliğinin Eğitim Politikalarının Sosyal Bilgiler Dergisinin Genel Amaçlarına Etkisi”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:24, Sayı:3. Ankara.
- ASLAN, E. (2012).** “Avrupa Birliği Eğitim Politikası ve Programları” www.teias.gov.tr/ebulten/.../avrupa_birliği_eğitim_politikasi.htm- adresinden 12.05.2012 tarihinde elde edilmiştir.
- AYHAN, A., (2002).** “Dünden Bugüne Türkiye’de Bilim Teknoloji ve Geleceğin Teknolojileri”, Beta Bası Dağıtım, İstanbul.
- AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI (2011).** Hayatboyu Öğrenme - Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları ... www.ua.gov.tr/index.cfm?k=73 adresinden 15.05.2012 tarihinde elde edilmiştir.
- AVRUPA BİRLİĞİ (2012).** Eğitim Politikası ve Programları www.teias.gov.tr/ebulten/.../avrupa_birliği_eğitim_politikasi.htm adresinden 15.05.2012 tarihinde elde edilmiştir.
- BAĞIŞ, E., (2011).** “Avrupa Birliği Antlaşması ve Avrupa Birliği’nin İşleyişi Hakkında Antlaşma”, Başbakanlık Avrupa Birliği Sekreterliği Yayını, Ankara.
- BLACKBURN, R. & LAWRENCE, J., (1995).** “Faculty at Work - Motivation, Expectation, Satisfaction”. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- BOWEN, H.R., (1980).** “Investment in Learning”, San Francisco: Jossey B a s s Publisher.
- ÇAĞLAR, A., (1999).** “75. Yılında Cumhuriyetin İlköğretim Birikimi, 75 Yılda Eğitim”, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.
- CERTEL, S.S. (2009).** “Finlandiya Eğitim Sistemi. Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış”. S.Ada, N. Baysal (Edit.).(169-194). Pegem A.. Ankara

- ÇELEBİ, M.D., (2006).** “Türkiye’de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 21 Yıl:2006/2.
- ÇELEBİ, N., (2007).** “Avrupa Birliği Eğitim Programlarının Tarihçesi ve Türkiye’nin Uyum Süreci”. Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi. Cilt/Volume:15, Sayı/No:2, 35-59.
- CEYHUN, Y. & ÇAĞLAYAN, M.U., (1997).** “Bilgi Teknolojileri Türkiye İçin Nasıl Bir Gelecek Hazırlamakta”. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- ÇINAR, İ., (2009).** “Küreselleşme Eğitim ve Gelecek”, Kurumsal Eğitim Bilim, 2 (1),
- DAVUTOĞLU, A., (2011).** “2011’e Girerken Dış Politikamız”, Dış İşleri Bakanlığının 2011 Yılı Bütçe Tasarısının TBMM Genel Kurulu’na Sunulması Vesilesiyle Hazırlanan Kitapçık, Ankara.
- DEMİREL, Ö., (2007).** “Eğitimde Program Geliştirme”, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- DEMİREL, Ö. (2005).** “Avrupa Konseyi Dil Projesi ve Türkiye Uygulaması”. Milli Eğitim. Sayı.167, Yıl. 33, 71–83.
- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI (2012).** Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Başkanlığı. www.ua.gov.tr. adresinden 10.05.2012 tarihinde elde edilmiştir.
- ERGİNER, A., (2006).** “Avrupa Birliği Eğitim Sistemleri ve Türk Eğitim Sistemi İle Karşılaştırması”, Pegem Yayıncılık, İstanbul.
- EUROSTAT (2010).** “Statistic. Eurostat Yearbook 2010.” Education – Eurostat.
- GEDİKOĞLU, T., (2005).** “Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:1, Hazi- ran, Mersin.
- GENÇ, A. (1999).** “Türkiye’de İlk ve Ortaöğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi”. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı. 10, 299– 307.
- GÜNEY, S.Y. (2007).** “Danimarka Eğitim Sistemi. Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış”.S.Ada, N. Baysal (Edit.).(151-167). PegemA.. Ankara.
- KAVAK, Y. (2011).** “Türkiye’de Yükseköğretimin Görünümü ve Geleceğe Bakış”. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. Cilt1, Sayı,2. Ağustos 2011, 55-58.

- KORKMAZ, T. (2009).** İngiltere Eğitim Sistemi. Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış. S. Ada, N. Baysal (Edit.).(261-287). PegemA.. Ankara.
- MEB (2011).** Örgün Eğitim”. Milli Eğitim İstatistikleri.
- MEB (1994).** Taşımali İlköğretim Yönergesi. Aralık 1994/2420
- MEB (1973).** Milli Eğitim Temel Kanunu.26.03.1973.Sayı:14574.
- MEMURNET (2012).**2011 Ağustos Öğretmen Atamaları www.memurum.biz/.../2011-agustos-ogretmen-atamaları-branslara-adresinde 12.05.2012 tarihinde elde edilmiştir.
- MYNET (2012).** 4 4 4’ün maliyeti. <http://haber.mynet.com/444un-maliyeti-30-milyar-lira-632870-guncel/> adresinden 16.06.2012 tarihinde elde edilmiştir.
- NOHUTÇU, A. (2006).** “Bilgi Toplumunda Yükseköğretim Kurumlarının Yeniden Yapılandırılması ve Yönetimi: Başlıca Eğilimler, Gelişmeler ve Bologna Süreci” 5. Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Bildiriler. Cilt 1. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.
- OECD (2009, 2011).** Education at a Glance: OECD Indicators. Paris
- ÖZDEMİR, S., (2001).** Avrupa Ekonomik topluluğu, Avrupa topluluğu, Avrupa Toplulukları, Avrupa Birliği..... www.dpt.gov.tr/DocObjects/Download/2967/kavram.pdf adresinden 05.05.2012 tarihinde elde edilmiştir. Almanya Eğitim Sistemi. Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış.S.Ada, N. Baysal (Edit.). 97-112. PegemA.. Ankara.
- ÖZLER, Z. (2009).** “Lizbon Antlaşması”. İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV)Değerlendirme Notu.
- SAĞLAM,M.;ÖZÜDOĞRU,F.;ÇIRAY,F., (2011).** “Avrupa, Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri”. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. Aralık 2011, Cilt:VIII, Sayı:I, 87□109
- ŞAHENK, S. S. (2009).** Fransa Eğitim Sistemi. “Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış”.S.Ada, N. Baysal (Edit.). 195-213. PegemA.. Ankara.
- ŞİŞMAN, M., (2006).** “Eğitim Bilimlerine Giriş”, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- SAĞLAM, M., ÖZÜDOĞRU, F., ÇIRAY, F., (2011).** “Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:8, Sayı:1

PISA- TIMSS (2010). PISA 2009 Sonuçlarının Değerlendirilmesi. Retrieved May,15.2007 from [pisavetimsssinav-lari.wordpress.com /tag/pisa-sinavi/](http://pisavetimsssinav-lari.wordpress.com/tag/pisa-sinavi/)

TEPAV(2012). Almanya'nın 4+6+2 eğitim sisteminden neler öğrenebiliriz? www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2723. adresinden 15.05.2007 tarihinde elde edilmiştir.

TIMSS & PIRLS. (2011). International Study Center at Boston College, in the Lynch School of Education, Progress in **International** Reading Literacy Study Retrieved May,13, 2012 from...timss.bc.edu/

TÜİK (2011a). Nüfus Projeksiyonları ve ahminleri. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=39&ust_id=11. adresinden 18.05.2012 tarihinde elde edilmiştir.

TÜİK (2011b). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları. http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=39&ust_id=11 adresinden 18.05.2012 tarihinde elde edilmiştir.

TÜİK. (2010). Türkiye İstatistik Yıllığı. "Turkey's Statistical Yearbook 2010". Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.

TUZCU, G. (2002). Avrupa Birliğine geçiş sürecinde Türk Eğitiminin Planlanması. Milli Eğitim Dergisi, 155-156.

UNGAN, S., (2006). "Avrupa Birliğini Dil Öğretime Karşı Tutumu ve Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:15, Ağustos, Kütahya.

WALLACE,W., (1992). Introduction.The Dynamics of European Integration Governance. W.Wallace (Edit). "The Dynamics of European Integration". London: The Royal Institute of International Affairs.

YÖK. (2009-2011). Bologna Süreci Nedir. bologna.yok.gov.tr/?page=yazi&i=3adresinden 08.06.2012 tarihinde elde edilmiştir.

YÖK (2012). Yüksek öğretim Kurulu Bologna Süreci.26-27 Nisan 2012 Bükreş Bildirgesi